

Teie 18.02.2025 nr 4-14/271

Meie 18.03.2025 nr 13-3/653-2

Häädemeeste Vallavalitsus
haademeeste@haademeeste.ee
Pargi tee 1
Uulu küla, Häädemeeste vald,
86502, Pärnu maakond

Vastus pöördumisele

Austatud Külliki Kiiver

Täname pöördumise eest. Oma kirjas toote välja mitmed küsimused seoses Liivi lahe meretuulepargi elektriühenduse riigi eriplaneeringu koosseisus korraldatud meelsusuuringu kohta. Vastame neile kirjas toodud väidete ja küsimuste põhjal.

1. Teile teadaolevalt on Häädemeeste valla elanikele saadetud 2 erinevat küsitlust – üks valla lõunapoolsete trassialternatiividega ja teine valla põhjapoolsete trassialternatiividega.

Täpsustame, et küsitlus korraldati kolme erineva piirkonna kohta: 1) Reiu-Seljametsa ja 2) Kilingi-Nõmme. Viimane oli omakorda jagatud kaheks piirkonnaks - Häädemeeste vald ja Saarde vald.

2. Häädemeeste Vallavalitsust antud küsitluse toimumisest ei teavitatud. Samuti ei teavitatud piirkonna elanikke läbiviidavast küsitlusest ühegi avaliku kommunikatsioonikanali kaudu.

Enne küsitluse esmakordset edastamist me kohalikke omavalitsusi eraldi ei teavitanud. Edastasime küsitluse elektriühenduste alternatiividest puudutatud maaomanikele otse isikukood@eesti.ee aadressile nagu oleme ka varasemalt riigi eriplaneeringu kohta teateid maaomanikele edastanud. Kuna küsitlus oli üks osa tavapärasest sotsiaalsete mõjude hindamisest planeeringu koosseisus, siis me ei osanud arvata, et see võiks nii suurt huvi pakkuda kohalikele omavalitsustele. Enamasti soovitakse ülevaadet mõjude hindamise koondtulemustest. Hetkel ongi Häädemeeste vald peamine huviline olnud, teised puudutatud omavalitsused ei ole eraldi huvi küsitluse meetodika jm detailsema info vastu siiani tundnud.

Küll teavitasime omavalitsusi enne vastamistähtaaja pikendamise teavituskirja saatmist nagu Te oma kirjas kajastate. Palusime omavalitsustel jagada infot, et inimesed kontrolliksid oma eesti.ee postkastide suunamist igapäevaselt kasutatavale meiliaadressile ja vastaksid küsitlusele, kui see neile laekunud on.

3. Selgitate, et mitmed isikud tunnevad kavandatavast trassist puudutatuna. Samuti toote välja, et mõned samal tänaval elavatest inimestest ühele on see saadetud, teisele mitte. Osad inimesed on teada andnud, et nemad 23. jaanuaril 2025. a saadetud kirja ei saanud, küll aga said nad hiljem saadetud meeldetuletuskirja.

Oleme teavitanud inimesi isikukood@eesti.ee aadressidel. Teavitatud isikute ring on hõlmatud trassialternatiivide kaardil nn kollase alaga, mis on trassialternatiivide läheduses. Kui inimesed ei ole teateid saanud, siis on võimalik, et inimesel ei ole suunatud eesti.ee meiliaadress igapäevaselt

kasutatavale meiliaadressile või ta jääb meie teavitusalast väljapoole. Samuti mõne tehnilise tõrke tõttu ei tarvitsenud kõikidele jõuda masspostitus kohale, omapoolset tehnilist tõrget teavitamisprotsessis ei ole ministeerium tuvastanud. Arvestades, et meelsus asukohtade suhtes on üks kriteerium rohkem kui kahekümne hulgas, oleme võimalike teavitusprobleemide lahendamisele lähenenud üksikjuhtumi põhiselt. Ühtlasi aitas meeldetuletuskiri kaasa sellele, et teavitatutel oleks võimalik küsitluses osaleda.

4. *Nii on valimisse haaratud lõunapoolseimast trassialternatiivist ca 4 km kaugusele jäävad kinnisasjade omanikud Massiaru külas, kuid sama kaugel olevad Orajõe küla majapidamised on eemale jäetud. Põhjapoolseimate trassialternatiivide juurde on haaratud suur ala Reiu küla kuni Pärnu linna piirini (ca 3 km), kuid välja on jäetud Uulu küla, mis asub trassialternatiivist ca 1 km kaugusel.*

Trassialternatiividest mõjutatud alad on kaardil määratud ligikaudse alana, võttes mh arvesse, kuhu trass võib teoreetiliselt veel nihkuda. See on pigem määratud ruumiliselt kaardil, võttes arvesse trassi lõikude tüpoloogiat (kas tegemist on maakaabli- või õhuliiniga) ning trassi kavandamist mõjutavaid välistavaid kriteeriume. Seega ei olegi võrdselt kõik külade piirkonnad sinna hulka arvatud, vaid pigem on lähtutud kaardil olevatest ruumiandmetest. Uulu küla ei ole piirkonda hõlmatud, kuna seal piirkonnas on tegemist maakaabliga, mille mõjuala ei ulatu Uulu küalani, vaid jääb sellest 250-500 m kaugusele.

5. *Küsitluses viidatud õigusaktid viitavad paljuski avatud menetlusele ja avalikkuse kaasamisele. Küsitlus ise on suunatud ikkagi väga konkreetsele sihtgrupile ja ei vasta sellele õigusraamile, millele sisesejuhatavas tekstis viidatakse. Seetõttu palume selgitada, kas küsitluse põhjal koostatav raport on osa planeerimisest või keskkonnamõjude strateegilisest hindamisest. Lisaks palume selgitada, milline on küsitluse koostamisel planeeringu konsultandi roll.*

Viidatud õigusnormid loovad planeeringu koostamise korraldajale kohustuse astuda samme avalikkuse kaasamiseks nii üksikisikute kui ka laiemal avalikkuse kaasamise näol. See, et konkreetset juhul on planeeringu koostamise korraldaja otsustanud neile viidates kaasata konkreetset sihtgruppi, ei muuda kuidagi õigusaktidele viitamist asjakohatuks või ebasobivaks. Planeerimismenetluse raames tuleb lähtuda nii põhimõttelistest kaasamist reguleerivatest normidest, kui ka konkreetsetest normidest, mida planeerimismenetluse puhul leiab iga planeeringuliigi juures eraldi täpsemalt. Kuna käesolevat kaasamisprotsessi ükski konkreetne riigi eriplaneeringu planeerimismenetluse norm ei käsitle, sest tegemist on täiendava kaasamistegevusega, on ka asjakohane lähtuda põhimõttelistest kaasamist reguleerivatest normidest, sh neid lähtuvalt kaasamise vajadusele sisustades.

Käesoleval juhul on tegemist küsitlusega, mis viiakse läbi planeerimismenetluse raames sotsiaalsete mõjude hindamiseks. Lähtutakse PlanS § 4 lg 2 p-st 5, mille kohaselt tuleb planeeringu raames hinnata planeeringu elluviimisega kaasnevaid asjakohaseid sotsiaalseid, majanduslikke, kultuurilisi ja looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid, sh läbi viia keskkonnamõju strateegiline hindamine. Planeeringu koostamisel on planeeringu koostamise korraldaja konsultatsioonipartneriks Skepast&Puhkim, kelle ekspertmeeskonnaga koostöös küsitluse meetoodika ja sisu on koostatud.

6. *Toote välja, et küsitluses ei ole Teie hinnangul võimalik valida vastust, et ükski pakutud alternatiividest ei sobi. Viimases küsimuses toodud variant "Muu (palun täpsustage)" ei tööta, ainult seda lahtrit täites pole võimalik küsitluse vastuseid ära saata. Seega küsitluse täitja pidi ikkagi kõigepealt valida pakutud valikutest ja alles seejärel oli võimalik täita jaotus "muu", mis ei ole õige. Kui küsimusele vastaja jaoks on kõik asukohad ebasobivad või vastuvõetamatud, ei kajasta valitud vastus vastaja tegelikku seisukohta. Selline küsimuse püstitus sunnib vastajat tegema otsuseid, mis ei vasta tegelikkusele ja küsitluse koostajad saavad andmed, kus tekib igale asukohale keskmine hindepunkt, mis ei ole õige.*

Lahendusena näeme, et tuleb muuta küsitluse formaati, pakkuda asukohad ja kasutada igaihe puhul Likerti skaalat või muud skaalat, mis näitab selle asukoha sobivust unikaalselt. Hetkel küsitakse ühe asukoha sobivust teiste suhtes.

Küsitluses oli ka vabas vormis vastuse kirjutamise lahter, kuhu oli võimalik lisada oma kommentaar. Paljud vastanutest ka kasutasid seda võimalust nimetades, et järjestasid alternatiivid juhuslikus järjekorras või kirjutasiid lihtsalt, et ei soovi tuuleparki ega elektriühendust.

Teie kirjeldusest näib, et käsitlete küsitlust kui alusmaterjali trassialternatiivide väljaselgitamiseks, uuringu teostaja aga käsitles küsitlust eelselekteeritud alternatiivide omavaheliseks võrdlemiseks. Juba planeeringu lähteseisukohtades (mis on sisuliselt planeeringu metodoloogiline alus) oli kavas kahe-etapiline lähenemine: 1) esmalt leida reaalsed trassialternatiivid ja 2) seejärel võrrelda neid omavahel. Alternatiivid leiti, kasutades välistavaid kriteeriume. Seejärel asuti neid võrdlema.

Sotsiaalkultuurilises kontekstis oli konstrueeritud mitu erinevat võrdluskriteeriumit. Elanike eelistus oli neist kriteeriumitest üks. Teisisõnu, metodoloogiliselt oligi ainuvõimalik lasta elanikel alternatiivide vahel valida, sest eesmärk oli leida realistlike hulgast vastuvõetavaim. Likerti skaala kasutamine väljapakutud alternatiivide võrdlemisel oleks andnud sama tulemuse - ühele oleks antud n-palli-skaalal hindeks n+1, teisele n+2 jne, mille tulemuseks oleks ikkagi olnud paremusjärjestus.

Oleme nii teadusuuringute kui varasemate avalikustamiskoosolekute põhjal teadlikud, et elektriliinid ei ole üldjuhul selline objekt, mida inimesed ootvad enda lähedusse. Selle välja selgitamiseks ei ole vajalik eraldi uuringut läbi viia. Küll aga soovisime tagasisidet, kas vahetult alternatiivide läheduses toovad maaomanikud välja eelistusi või mitte-eelistusi erinevate alternatiivide vahel. Teadvustame, et liinide rajamisele ollakse vastu. Seda same kajastada ka meelsusuuringu ja sotsiaalkultuuriliste mõjude eksperthinnangu raportis.

7. *Valikus on rahaline hüvitis, varjav (kõrg)haljastus ja tänapäevasem/eriilmelisem disain, mille põhjal tehakse statistika ning kui need elemendid saavad kõrge hinde, siis öeldakse, et elanikkond soovib seda. Kui aga ÜKSKI neist valikutest ei kompenseeri vastaja jaoks tekkivat probleemi, siis ei lähe see kuidagi statistikasse arvesse - selle kohta vastust anda ei saa. Kasutusel on ainult positiivsed (või "valepositiivsed") vastused või siis see, et ei tahetudki midagi.*

Lõigus olete eeldanud, et me teeme järeldusi, mida me tegelikult ei kavatse teha. Me ei plaani väita, et nendest kolmest kompensatsioonimeetmest piisab. Teiseks oli võimalus oma ettepanekuid kompensatsioonimeetmete kohta lisada. Samuti selgitame, et vastaja sai väljapakutud kolmele variandile anda hindeks ühe (ehk kui mitte-eelistatud/väheolulised meetmed).

Leiame, et küsitlus andis meile lisainformatsiooni selle kohta, millised võiksid olla kohalike hinnangul mõned täiendavad leevendusmeetmed. Samuti saime teavet selle kohta, milliste teemade osas peame rohkem selgitustööd tegema (näiteks ilmnas vastustest, et plaanitavatest kompensatsioonimeetmetest maaomanikele ei olda eriti kuulnud).

8. *Küsitluse sisu ei vasta pealkirjale (Hoiakud planeeritava 330 kV kõrgepingeliini suhtes Häädemeeste vallas), kuna nende küsimustega ja eriti valitud küsimuse ja vastuse tüüpide abil ei ole võimalik küsitluse eesmärki sisuliselt ja tõeselt täita. Ei küsita vastajate hoiakuid, vaid sunnitakse valima asukohtade vahel.*

Saame aru, et omavalitsus oleks soovinud läbi viia küsitlust „kas üldse rajada elektriühendust“. Meie eesmärk oli uurida „kuhu oleks parem“. Punkti 6. all selgitasime täpsemalt meetodilist lähenemist.

9. *Küsitluse avapöördumine on "Hea Pärnumaa elanik". Samas on küsitluse kaaskirjas toodud, et tegemist on piirkonna elanikele suunatud küsimustikuga. Elukohavalikus on aga*

vaid valitud Häädemeeste valla ja ka naaberomavalitsusüksuste külad. Lisaks saab valida "muu". Kuidas küsimustikku pärast vastaja elukoha suhtes analüüsitakse?

Selgitasime piirkondi 1. küsimuse vastusena. Oleme saatnud küsitluse eraomanikest maa omanikele. Me ei väida, et kõik need maa omanikud on kohapealsed elanikud.

10. Külades, sh plaanitavate koridoride läheduses või alal elab ka palju elanikke, kes sotsiaalmeediat ja e-posti regulaarselt ei kasuta. Kuidas on plaanitud nende arvamust teada saada? Küsimustikust teavitas MKM alles pärast sellekohast taotlust, aga vastamise võimalus on vaid neil "valitutel", kes on küsimustiku e-postiga saanud ja samas ei ole küsitlust saanud väga paljud e-posti aktiivselt kasutavad piirkonna elanikud. Tähtaja pikendamise raames lisatud avalikku teavitust ei saa pidada piisavaks. Miks oli küsitluse vastamise aeg algselt kavandatud nii lühikeseks? Miks ei olnud küsimustik avalik ning mis põhimõttel on vastajate hulk piiratud.

Sotsiaalsete mõjude hindaja varasem küsitluste läbiviimise praktika näitab, et otse e-posti aadressidele edastamine on umbes 80% ulatuses toimiv. Tõsi, katvus ei ole 100%, kuid see ei olnud ka eesmärk. Ka üleriigilisi uuringuid tehakse valimi (enamasti eelduseks 1000 vastajat) alusel.

Kuna küsitlust üles ehitades soovisime eelkõige just vahetult trassidest mõjutatud maaomanike arvamusi, siis otsepöördumine oli mõistlik ja põhjendatud lahendus. Nagu ka oma kirjas meie varasemad selgitused välja toote, siis eesmärk on küsitlusega anda vastamisvõimalus nendele, kelle maa on elektriühendusest kõige rohkem mõjutatud ehk on selle vahetus läheduses. Kolm eri piirkonna põhist küsitlust on koostatud selleks, et valik tehtaks just enda lähedal asuvatest alternatiividest (eelduslikult teatakse oma maa ümbruse olusid rohkem). Samuti aitab see vältida sagedasti tekkivat olukorda, kus ühe piirkonna inimesed annavad eelistuse trassile, mis asub neist kaugemal ning vastupidi. Varasemast praktikast on mitmeid näiteid, kus avalike küsitluste tulemusi hakatakse teadlikult kallutama ning otsepostitus konkreetsetele isikutele vähendab selle riski oluliselt.

Küsitlus oli avatud 23.01 kuni 10.02 ehk veidi üle kahe nädala, mis on tavapraktika.

11. Leiame, et MKM poolt saadetud küsitlust ei ole selle puudulikkuse ja kallutatuse tõttu võimalik kasutada trassialternatiivi valikukriteeriumina ning seda ei saa mingil tingimusel kasutada Liivi lahe elektriühenduste planeeringu menetlusprotsessis Liivi lahe meretuulepargi hoonestusõiguse menetluses.

Praegusel hetkel ei ole võimalik ennustada, kui mõjukaks ja kriitiliseks kriteeriumiks elanike hinnang kujuneb. Nagu eelnevalt mainisime, siis tegu on ühe kriteeriumiga paljudest ja mõjusid hinnatakse tervikuna - lisaks erinevatele sotsiaalsetele ning kultuurilistele aspektidele on ka majanduslikud ning keskkonnamõjud vajalik arvesse võtta elektriühenduse asukoha valimisel.

Kinnitame, et küsitluse tulemusi ei kasutata Liivi lahe meretuulepargi hoonestusõiguse menetluses. Küsitluses ei olnud ühtegi küsimust meretuulepargi kohta. Riigi eriplaneeringu raames ei tegeleta meretuulepargi rajamisega seotud küsimustega, vaid ainult elektriühenduse planeerimisega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Külli Siim

nõunik osakonnajuhataja ülesannetes

Anne Martin
anne.martin@mkkm.ee